

Pohádky

Vliv pohádek klasických na psychický vývoj dítěte je nezpochybnitelný. Během celé lidské historie dětský duševní život kromě zkušeností v rodině spočíval na náboženských a mýtických příbězích a pohádkách. Tato tradiční literatura sytila obrazotvornost a podněcovala jeho představivost. Jelikož tyto příběhy současně odpovídaly na nejdůležitější otázky, byly hybnou silou socializace dětí. Bez pohádek si dětství vlastně ani nedokážeme představit. Na celém světě, ve všech státech a ve všech dobách se dětem vyprávějí zajímavé příběhy, které se ve skutečnostech nikdy neodehrály, v nichž vystupují osoby a tvorové, které žádný přírodovědec nezaregistroval, v nichž se úplně samozřejmě dějí věci neuvěřitelné a nadpřirozené, odporující fyzikálním zákonům.

Pohádka je neobyčejně důležitá pro každou dětskou duši. Žijeme v uspěchané době, kdy je pro rodiče jednodušší posadit dítě k televizi nebo k počítači, než aby s ním trávili pár chvil čtením pohádek. ~~Velmi intenzivně tím své děti šidí.~~ Patrně je vůbec nenapadá, o co své děti ochuzují a jak je zbavují něčeho, co je pro jejich vývoj tak podstatného.

___ Arial, tučně

┌┐

___ tučně

┌ přímých

┌┐┐

___ kurzíva

┌ dítěte

___ Arial

┌┐

┌┐ kulturách

┌┐

┌┐ ti

┌┐ bytosti

┌ zatím

┌┐

┌ které ┌┐

___ kurzíva

___ tučně

┌┐ mnohem snazší

___ tučně

┌┐┐

___ Arial

┌┐

Pohádka a její místo v dětské literatuře

Pod názvem pohádka se zařazují literární texty, které vznikly rozmanité palety starodávných vyprávění, vstřebávajících rozličné bájně hrůzné představy lidstva, nadčasové životní pravdy, zejména věčnou touhu po naplnění dobra, a nekonečnou víru v kouzelnou moc slova.

Lidová pohádka je lyrický prozaický útvar ústní lidské slovesnosti, jehož základem je umělecká fantastika nebo podobenství. Pohádka je jedinečná. Svou věčnou existenci čerpá z nezničitelného folklóru, z kultury vpravdě lidové. Je útvarem nesmrtelným, přežívajícím jednotlivé generace.

Typickým odznakem většiny pohádek je zázračný obsah a nadpřirozený prostor a děj odehrávající se mimo náš čas. Lidově pohádka je součástí literární historie světového i národního písemnictví. Je jedním z předních žánrů četiva pro děti a mládež.

Jako pohádky klasické můžeme označit pohádky bratří Grimmů, Boženy Němcové, ale i Karla Čapka a Jana Wericha. Bratři Grimmové a Božena Němcová lidové pohádky

___ Arial

 zev na základě

___ kurzíva

___ kurzíva

___ tučně

 ep ov

___ tučně

___ Times New Roman ! který vá

___ tučně – 2x

___ tučně

 á literatury

___ podtržené – 2x

___ podtržené – 2x

cílevědomě sbírali, třídili a přetvářeli specifickým způsobem v poučný text. Jan Čapek a Karel Werich vytvářeli svébytné autorské pohádky. Pohádky, které se staly klasickými, prokázaly svou životnost nadčasově dimenzi, např. Popelka nebo Perníková chaloupka.

Pohádky nejsou jedinečné jen jako literární útvar, ale také jakožto umělecké dílo zcela blízké dítěti tak jako žádný jiný druh umění. Jako všechny velké výtvořiny umění pohádky současně těší i vychovávají - činí tak způsobem, který promlouvá přímo k dětem. Naproti tomu realistické příběhy jsou v rozporu s vnitřní dětskou zkušeností - takové příběhy jen informují, aniž by obohacovaly. Podobným případem jsou ilustrované příběhy upřednostňované v současnosti dospělými i dětmi. Ty však neslouží dětským potřebám nejlépe. Obrazový doprovod totiž více rozptyluje, než pomáhá. Odborníci se shodují, že lepší je dnes, stejně jako v minulosti, pohádky vyprávět než číst. ~~Neboť~~ pohádka je původně výtvar slovenské kultury, který žije převyprávěním a nasloucháním. Když už je ale čteme, měli bychom je předčítat s citovým zaujetím pro příběh a pro dítě, s citem pro to, co pro ně pohádka může znamenat.

— kurzíva

┌┐ literární

□ ← → □

} — kurzíva

┌ říklad

— tučně – 2x

┌ však

┌┐ srozumitelné ┌.

┌┐

— tučně

┌ důsledně

┌┐ niternou

┌ knihy ┌ ů

┌┐

┌┐

┌┐ Vždyť

┌ sn

┌┐

— tučně

┌ zejména

Typické rysy pohádek

Existuje velké množství prvků, dělají pohádku pohádkou. Pohádka je především založena na vymyšleném příběhu nevázaném na ~~nejaký~~ prostor a čas. Bývá proto zpravidla uvozována formullemi: Za devatero horami a devatero řekami nebo Byl jednou jeden.

Pohádka ~~většinou~~ začíná jistou výchozí situací, vyjmenují se členové rodiny nebo představí budoucí hrdina. Uvede se jeho jméno a charakterizuje se ~~takový~~ stav. Populární spisovatel John Ronald Reuel Tolkien popisuje vlastnosti dobré pohádky, jako jsou vysvobození, fantazie, únik a útěcha. Podle něj dovyprávěná pohádka musí mít dobrý konec. Ke čtyřem prvkům, které popisuje Tolkien, se ~~možná~~ hodí přidat ještě jeden. Rozhodující je totiž prvek ohrožení - hrozba hrdinově fyzické nebo morální existenci, ~~neboť~~ dítěti se jeví život jako sled období klidného žití, který je pochopitelně a náhle přerušovaný tím, že je někdo uvrhne do nírného nebezpečí. Dítě se pak buď podá zoufalství (někteří ~~mladí~~ pohádkoví hrdinové to řeší stejně - sednou si a ~~brečí~~, dokud se neobjeví kouzelný pomocník a neukáže, jak mají v cestě pokračovat), nebo se snaží utéct

— Arial

┌ které

┌ s

┌ konkrétní

} — kurzíva

— kurzíva

┌ obvykle

┌ :

┌ je ┌ en

┌ jeho

┌

┌ nepostradatelné

┌

┌ každá

— tučně

┌

— tučně

┌ ┌ . ┌

┌ D ┌ totiž

┌ nep

┌ en

┌ nesm

┌ dd — tučně

┌ pláčou

┌ jim

— tučně

všemu. Prvek usmíření je charakteristický pro všechny klidnější konce, neboť dětem nabízí jistotu. Láska k dětem, úcta ke starým lidem, soucit s trpícími tvory, pomoc bezbranným, úcta k práci a víra v úspěch píle a trpělivosti jsou dalšími znaky lidových pohádek. Pohádka by však nebyla pohádkou, kdyby se nevyskytovaly typické univerzální postavy představující dobro a zlo. Pohádkové postavy nejsou rozporuplné – nejsou dobré a špatné všemu jako ve skutečnosti my všichni. Jelikož ale obdobná polarizace ovládá dětskou mysl, vládne jí pohádkám. Osoby v pohádkách jsou buď zpravidla naprosto dobré, nebo naprosto zlé, a tudíž velice jednoznačné.

Čerti

Čerti bývají často zesměšněni a již dávno nejsou nebezpeční, ačkoli hrůza z kdysi démonických podob čertů a ďáblů přímo tryskala. Dnes jsou čerti pramálo nebezpeční. Jsou hloupí, slabodušší, v myšlenkách nemotorní a těžkopádní. Nevíme jistě, zdali byli čerti v pohádkách zesměšněni odjakživa až v závislosti na narůstajícím nacionalismu a také materiální interpretaci světa. Možná je to proto, aby děti nebyly zavaleny neúnosnou úzkostí.

— tučně
 ┌─ pohádkové
 } — kurzíva – 6x
 ┌─
 ┌─ v ní
 ┌─ pohádkové
 — tučně

┌─
 ┌─ taková
 ┌─ proto

— Arial, vycentrovat

┌─ nová
 ┌─
 ┌─ jen
 ┌─
 ┌─
 ┌─
 ┌─ nebo
 ┌─ r
 ┌─ alisticke
 ┌─ přílišnou

Čert však jistě představuje v pohádce zlo. Představuje temné stránky lidské existence vůbec. Čerti jsou rovněž chápáni jako vykonavatelé trestu.

Vznikla tak rovnice zlo = trest = peklo. Zde se podepsala myšlenka křesťanství, které umístily v pozemních prostorách peklo, v němž podstupují hříšníci věčný trest. Čert představuje také svůdníka: nabádá a svádí k překročení pravidel dobrých mravů a morálky. Je to postava, na niž můžeme snadno promítnout vlastní zavrženíhodné impulsy a vlastní temné stránky.

Hrdina

Hlavním nositelem kladných tendencí v pohádce je hrdina. Hrdina v pohádkách musí projít řadou zkoušek, musí řešit obtížné úkoly. Hrdinové zloději jsou

určeni především k pobavení. Ten své "umění" většinou využívá k tomu, aby se obohatil, ale aby dokázal svou chytrost a dovednost. Rozeznáváme několik typů hrdinů. Dále jsou hrdinové urození a hrdinové typicky lidoví.

Urozeným hrdinou zpravidla bývá nějaký princ. Nejvýraznějším představitelem lidového hrdiny je hloupý Honza, který je fenoménem a jednou z nejsvětlejších

zcela

Zobrazuje

kurzíva

□

y 2x

dz

ce

kurzíva

do které

kurzíva

Arial, vycentrovat

mravních

Je to právě on, kdo

celou

Zloděj

nev

nýbrž

□

kurzíva – 2x

~

tučně

české pohádky

postav. Dává pro život důležité poučení nepodceňovat práci a schopnost druhých. Je to postava člověka, který miluje život a bojuje za spravedlnost a dobro proti křivdě a zlu. Snad proto byla českému lidu vždy velmi silně blízká, odpovídala jeho názorům na člověka, mluvila k jeho srdci. Ať už je hrdinou zdánlivě hloupý Honza nebo princ, bývá pravidlem, že zaujme na čas jeho místo. Zlé síly tak dočasně slaví triumf. Zpravidla to však dlouho netrvá a pokud hrdina vytrvá, zlo je potrestáno.

Trest nebo strach z něj, v pohádce jako v životě, odrazuje od zločinu jen do určité míry, přesvědčení, že zločin se nevyplácí, odstrašuje daleko lépe. Mravnost se neprosazuje tím, že ctnost nakonec zvítězí, ale tím, že hrdina je svými činy natolik sympatický, že s ním dítě souzná v každém jeho zápase. To přispívá k formování dobrých vlastností.

Nejčastěji je to bohatství, královský stolec nebo třeba ruka krásné princezny. Za statečné činy jsou na konci pohádky hrdinové odměňováni. Nezřídka pohádka končí svatbou, což symbolizuje konečné sjednocení protikladů a usmíření protichůdných sil. Postavy princezen bývají pasivní, ale ne vždy.

┌ dětem ─┤ nau

┌ prostého
└─ kurzíva

┌─┐
┌─┐ a

┌ přemožitel
└─ kurzíva

┌─┐
┌─┐ po zásluze

┌─┐ i

┌ . ─┤ P

┌─┐ účinněji

┌─┐
┌─┐ přitažlivý ─┤ se
┌─┐ ztotožní
┌─┐ dítěte

┌─┐ trůn

┌─┐
┌─┐

└─┐ kurzíva

Lidové postavy žen

___ Arial, vycentrovat

Postavy žen, zvláště těch lidových, jsou v pohádkách zvláště rázovité. Některé jsou dokonce hrdinkami pohádek, například Káča. Stanou-li se tyto prosté dívky královnami nebo jsou královsky odměněny, není to nikdy jenom pro jejich krásnou tvář, ale pro dobré srdce, skromnost a nejednou i pracovitost.

 říklad

┌─┐ bohatě

___ kurzíva – 2x

___ kurzíva

Psychologie v pohádkách

___ Times New Roman

Pohádka je především útvar uměleckého slova a ~~byla složena~~ k vyprávění, k tomu, aby obraznost slova vyvolávala skryté představy v mysli posluchačově. Ani film, ani audiozáznam nebo divadelní představení ~~uvnitř~~ neobsahují ony zcela základní psychologické vazby, které vznikají nasloucháním a vyprávěním, ony šťastné chvíle spolubytí, během nichž mezi slovem domnělého vypravěče a představivostí ~~juniora~~ se napíná neviditelná šňůrka vzájemnosti, na kterou vyprávění navléká ~~menší~~ korálky slov. Pohádka je ~~určité~~ vyprávění, které je dětské duši ~~blízký~~ snad proto, že vyprávěním vkládáme do slov také své city. Televizní obrazovka je pro děti stvořitelem obrazného světa a ochuzuje je o vytváření vlastních představ.

┌─┐ je určena

___ kurzíva

 če

┌─┐ v sobě

┌─┐┌─┐
___ kurzíva sp

┌─┐ dítěte

___ kurzíva

┌─┐ jemné

┌─┐

┌─┐ nejbližší

___ kurzíva

┌─┐